

Sandra Donáczi /

Studio Dům

Brno 1991–1993 Nadace Studio Dům, 1993 – dosud sdružení Studio Dům

Studio Dům bylo založeno v roce 1991 brněnskou režisérkou Evou Tálskou. Ta jeho program koncipovala jako propojení alternativní divadelní školy a inscenační tvorby. Vypsala konkurzy a sestavila skupinu mladých zájemců o divadelní tvorbu. Studio Dům – jak symbolizuje jeho název – chtělo svou činnost programově rozvíjet ve starých brněnských domech určených k rekonstrukci. Ty měly být svépomocí jeho členů provizorně upravovány, čímž by získávaly nový „život“. Hlavní myšlenkou byla představa inscenace, jejímž prvotním impulsem není napsaný dramatický text, ale vychází z rozehrání prostoru, z inspirace konkrétním prostorem, v tomto případě z inspirace domem. Každý dům má své kouzlo, svého ducha, a to Evu Tálskou na opuštěných domech lákalo a zajímalo nejvíce. Chtěla najít dům a využít veškerý prostor, který nabízí, nechat se jeho prostorem inspirovat a v něm vytvořit inscenaci. Inscenaci svébytnou a originální právě oním prostorem. Pro další inscenaci by tedy bylo třeba najít dům nový a celý proces opakovat.

Dle tohoto programu začala Eva Tálská se Studiem práci v prázdném brněnském domě v Ptašinského ulici č. 13. Přidělení tohoto domu Studiu Dům podpořila kulturní komise města Brna. Avšak ve druhém kole výběrového řízení o pronájem domu vypsaného Odborem hospodářského rozvoje Studio Dům neuspělo. Dům byl odebrán za účelem sociálního projektu.

Po této zkušenosti Studio Dům upustilo od myšlenky „zabydlení“ určitého domu divadlem, neboť se to ukázalo být velmi náročné finančně i časově, proto začalo svou práci prověřováním původních lidových podob divadla přímo na ulici.

Eva Tálská, která je zároveň zakladatelkou a bývalou kmenovou režisérkou Divadla Husa na provázku, založila soubor s pomocí svých divadelních přátel z brněnské kulturní scény. Roku 1991 s hudebním skladatelem Milošem Štědrněm založili Nadaci Studio Dům, jejímž posláním bylo obstarávat pro-

středky pro zkoušení neobvyklých divadelních postupů, které pravidelný divadelní provoz neumožňuje. V roce 1993 se status organizace registrací změnil na občanské sdružení, jímž je dodnes. V současné době Studio Dům vystupuje také pod hlavičkou Centra experimentálního divadla, p. o., s nímž je spjato (pracuje v jeho prostorách) od svého počátku.

Studio Dům je amatérským divadlem vedeným profesionály. Adepti jsou nabíráni konkurzem a jsou to většinou studenti ve věku 15–20 let. Takto získaný soubor společně pracuje 4–5 let a poté je vypsán konkurz nový a soubor je doplněn o členy nové „generace“.

U takto složeného souboru se předpokládá nezatíženost konvencí, chuť a čas k experimentální práci, tedy také ochota podřídit se přísným limitům celkové stylizace. Členové Studia poté společně pracovali na inscenačním projektu a zároveň pod vedením profesionálních divadelníků získávali základní herecké technické dovednosti. Současně dostali na vybranou, čemu se chtějí věnovat, zda herectví, skládání hudby pod dohledem Miloše Štědrone, nebo scénografii u výtvarnice Jany Prekové, později u Marie Jiráskové, Sylvy Hanákové a Jany Zbořilové. Loutky, které k umělecké tvorbě Studia Dům neodmyslitelně patří, členové souboru vyřezávali za pomoci uměleckého řezbáře Antonína Maloně, jenž se Studiem velmi úzce spolupracoval po mnoho let (výsledkem řezbářské „dílny“ jsou např. loutky do *Svatbiček aneb Žonglování se smrtí* nebo *Tanců krále Leira*). Jevištní mluvu vedly Stanislava Tomanová a Míla Kudličková, hodiny pohybu měla na starost herečka Divadla Husa na provázku Alena Ambrová, která posléze pomáhala dotvářet pohybové stylizace a drobné choreografie přímo na zkouškách (v poslední době vedly pohybové dílny bývalé členky Alice Bártová a Sandra Donáczi). Později byly „dílny“ rozšířeny ještě o akrobacii (Petr Šmolík, Zdeněk Kopriva), žonglování (Aleš Záboj, Adéla Kratochvílová) a pantomimu (Zdeněk Švehla).

Eva Tálská ve Studiu Dům navazuje na tradici autorských divadel ze šedesátých let dvacátého století. Její tvorba vychází z koncepce nepravidelné dramaturgie a jako takovou ji opírá o hledání nových divadelních forem a osobitou autorskou výpověď. Jedna z hlavních motivací založení Studia Dům byla potřeba rozvíjet výzkum divadelního prostoru a jeho vliv na podobu inscenace. První dvě „generace“ Studia Dům byly ve znamení inscenování lidové poezie, což se stalo dlouhodobým projektem Studia rozvrženým do několika let. Další projekty byly založené na inspiraci různými tradicemi lidového divadla, cirkusem, commedií dell'arte, jež sloužily jako východisko k novým formám scénického vyjádření.

Od roku 1991 vytvořilo Studio inscenace jako např. *Betlém* (1991), *Studie ke svatebnímu domu* (1992, přestavení inscenované ku příležitosti otevření domu pánů z Fanalu), *Nešťastné svatby* (1992, uliční zpracování lidových ba-

lad), *Svatbičky aneb Žonglování se smrtí* (1994, kočující cirkusová společnost předváděla kruté balady pomocí vlastnoručně vyřezaných dřevěných loutek), *Černá panna* (1995) pod režijním vedením Pavly Dombrovské, následovala inscenace *Arlekino vévodou bretaňským aneb Král Leyr a jeho tři dcery neboli Zkamenělý princ* (1996), kterou režijně vedl Hubert Krejčí. V roce 1999 byly premiérovány *Odpady*, v roce 2000 inscenovalo Studio Dům *Horké spaní*, jehož se režijně a autorsky ujali čtyři členové Studia z druhé generace. Představení tvořil soubor čtyř menších kreačí: *Sen* (Jana Černá), *Ona* (Šárka Pavelková), *Tanec života* (Barbara Vrbová) a *Panenky* (Tomáš Pavčík).

Již od roku 1998 vznikala ve Studiu představení v rámci tzv. D-dílny, což znamená, že si členové Studia mohli nazkoušet vlastní představení pod supervizí Evy Tálské. Tímto způsobem vznikly inscenace jako např. *Robinson* (1998) – scénář a režie Pavla Dombrovská, *Návštěva* (1998) a *Šeptaná* (2000) – koncepce a tanec Eva Slachová, *Mauglí* (2000) – scénář a režie Andrea Hanáčková, *Princ Bhadra a princezna Vasantaséna aneb Mnich pokrytec neboli Psi očásek svrchované čistoty* (2001) – hra Huberta Krejčího v režii Tomáše Pavčíka atd.

Součástí pravidelné produkce Studia Dům je organizace několikadenního festivalu *Výprodej*, během něhož soubor prezentuje svou tvorbu za určité období. Festival je zároveň spojen s doprovodnými divadelními akcemi, které jsou připravovány pouze pro tuto příležitost.

Po roce 2004 Eva Tálská rozpustila stávající soubor Studia Dům a vypsala konkurz na zcela nové členy, zaměřila se více na mladší studenty (14–18 let). Adepty Studia doplňuje v kratších časových intervalech (v posledních letech po roce) a s touto poslední generací vytváří menší inscenace, ve kterých se navrací k již několikrát zpracovaným tématům a nalézají nové cesty k jejich uchopení.

Eva Tálská ve svém Studiu Dům za dvacet let jeho existence vychovala mnoho divadelníků, kteří se divadlu nadále věnují jako své profesi. Mezi herci najdeme Jana Budaře, Matěje Dadáka, Radima Schwaba, Kateřinu Jebavou (roz. Šudáková), Evu Vrbkovou, Martina Chamera, Terezu Richtrovou, Petra Reifa, Evu Kratochvílovou, Janu Vanýskovou, Martinu Krátkou a další. V Divadle Husa na provázku jako dramaturgyně působí Barbara Gregorová (roz. Vrbová), jako inspicientka a herečka Kateřina Mančalová a do propagace nastoupila Martina Měšťanová. Teoreticky ve studiu divadla pokračovali David Drozd, pedagog JAMU a divadelní vědy FF MU, dramaturg a příležitostný překladatel; Pavel Drábek, pedagog a vedoucí katedry divadelních studií FF MU, anglista, překladatel, hudební skladatel, člen souboru Ensemble Opera Diversa; nebo teatroložka a překladatelka Barbora Schnelle (roz. Uhdeová). Divadelní vědu vystudovala i Alice Tvarůžková (roz. Bártová), Sandra Donáczi, Tomáš Pavčík, který se v současné době věnuje převážně japonským fraškám a je jed-

Eduard Uličný, Jan Budař, David Drozd, Pavla Dombrovská, Jitka Otevřelová a Jana Studničková.
Svatbičky aneb Žonglování se smrtí: Milý s miló (Studio Dům, 1994).

Foto z archivu Studia Dům.

ním ze zakladatelů brněnského Malého divadla kJógeny, a Andrea Hanáčková (roz. Jurášková, věnuje se dokumentární rozhlasové tvorbě a její výuce). Dramatickou výchovu vystudovaly Jitka Patakiová, Adéla Kratochvílová a Lucie Matyášová. Eduard Uličný založil rozhlasový pořad *Hudební čajovna* na stanici Vltava. Hudební skladbě se dále věnovali Lenka Foltýnová, Jan Srba, Jaroslav Panuš, scénografii a výtvarnou tvorbou se zabývali Kateřina Hájková, Alžběta Strachová, Dušan Šoltys, Eva Krásenská nebo Sylva Marková. Mnoho dalších členů Studia Dům se věnuje divadlu v různých funkcích a profesích.

Výběrová bibliografie¹:

DONÁCZI, Sandra. 2009. *Inscenace lidové poezie Evy Tálské*. Diplomová práce. Brno: MU, Filozofická fakulta, 2009.

DONÁCZI, Sandra. 2006. *Inscenace Studia Dům pod režijním vedením Evy Tálské v letech 1991–2000*. Brno: MU, Filozofická fakulta, 2006.

FOJTÍKOVÁ, Kateřina. 2007. *Studio Dům Evy Tálské*. Diplomová práce. Brno: JAMU, Divadelní fakulta, 2007.

OSLZLÝ, Petr a kol. 1999. *Divadlo Husa na provázku 1968(7)–1998*, (kniha v pohybu I...). Brno: Ulita, 1999.

Faksimile rukopisu E. Tálské popisující projekt Studia Dům (celkem 24 stran strojopisu fotografií a náčrtů, 1994). Archiv Studia Dům.

¹ Informace o Studiu Dům lze nalézt v archivu Centra experimentálního divadla (Zelný trh 9, Brno) a v soukromém archivu Studia Dům, který spravuje Eva Tálská.